

Ohranjanje in trajnostna raba avtohtonih pasem domačih živali

Elli Broxham, Programski direktor, SAVE Foundation
Ljubljana, Slovenia, 8th November 2012

Fondacija SAVE

Mednarodna nevladna organizacija, mreža članov po celi Evropi

Skoraj 20 let izkušenj pri povezovanju pomembnih zainteresiranih strani in vodenje praktičnih projektov na terenu

Deluje po načelu „treh stebrov“:
Sodelovanje nevladnih org./civilne družbe, države, znanstvenega raziskovanja

Člani IUCN, svetovalni status za FAO, povezani z drugimi organizacijami (GEF)

Projektno delo je financirano s strani drugih organizacij

Pisarna za stike v Konstanzi, Nemčija
Projektna pisarna v St. Gallen, Švica

Kmetijska biotska raznovrstnost (agrobiodiverziteteta)

= 10'000 letni dosežek človeka

Agrobiodiverziteteta – povezave:

Landscape	Traditions	Past	Global Connectivity
Climate	Gender	Future	Nationality
Topography	Education	Identity	Territory
Biodiversity	Health	Economics	Regional development
Local Breeds	Ecosystems	Laws	Infrastructure

Agrobiodiverziteteta Ohranjanje

Raznolikost, ki jo je naredil človek kot kulturna dediščina

Podeželje

Trženje proizvodov, prodaja storitev

Genski viri

Zaščita okolja

Ohranjanje značilnosti pomembnih za kmetijsko proizvodnjo v prihodnosti

Prehranska varnost

Zaščita lokalnih ekosistemov, vodnih virov, prstoživečih organizmov in njihovega okolja

Najpomembnejši akterji na področju ohranjanja živalskih genskih virov (ŽGV)

Država **NVO** **Znanost**

International obligations

National Government/State-level Governance

Non-Governmental Organizations/Civil Society Organizations

Research Institutes/Universities/Scientists

Needs "on the ground"

Trije glavni akterji pri ohranjanju ŽGV

Pritiski na glavne akterje:

- Pritiski na države, da sodelujejo, podpišejo in se zavežejo k izpolnjevanju mednarodnih pogodb in konvencij
- Potrebe in ideologije osnovnih interesnih skupin, ki vplivajo na delo nevladnih organizacij/civilno družbo
- Pravne restrikcije, politični/javni cilji, potreba za prikaz rezultatov za glavne donatorje.

Delitev bremena

“Država”
 Finančna pomoč– ukrepi za spodbujanje kot je navedeno v Člen 11. Konvencije o biološki raznovrstnosti (CBD)
 Sodelovanje z zasebnim sektorjem– Člen 10 CBD
 Ponovna preučitev pravnih okvirjev
 Pozitivne regulacije

“Znanost”
 Znanstvena dokumentacija in preverjenje
 Nasveti, priporočila in strategije
 Ex-situ ohranjanje

“Nevladne organizacije”
 Spremljanje pasem in njihovega statusa ohranjanja
 Premiki domačih živali
 Svetovanje rejcem/lastnikom
 Vodenje rodovniških knjig
 Promocija kulturne dediščine in izdelkov
 In situ/ohranjanje na kmetiji

Zadovina nevladnih organizacij: dve stoletiji sodelovanja

- nevladne organizacije reagirajo takoj ob pojavu neke situacije in ne čakajo na dovoljenje
- nevladne organizacije imajo leta izkušenj pri spodbujanju in motivaciji
- zato so idealni partner pri implementaciji mednarodnih politik

2000	EU 1992 - involvement of 650 NGOs. NGOs taken into consultation. role in EU structure. The internal market: the ideal tool of the EC.
1990	Stockholm 1972, GITES 1973, World Food Conference 1974, Montreal Protocol 1987, Antarctica, Whaling, Human Rights, ...
1980	EU in formed. NGOs assisted in drafting UNESCO World Heritage Convention. Environmental NGOs pushed for strategy on Marine Pollution.
1970	Paradise of UN. Article 71 of Charter formalised NGO involvement.
1960	Significant NGO engagement in the various committees of the League of Nations.
1950	World Congress of International Associations, Brussels.
1940	Nature Protection
1930	Free Trade Association
1920	Trade Unions
1910	Promoting inter-governmental cooperation
1900	Free Trade
1875	Peace Movement
1850	Anti-Slavery
1825	
1800	
1775	

Sodelovanje, skupno delo

Brez načrtovane strategije ne moremo zaustaviti izgubljanje genetske raznovrstnosti

Skupno postavljanje ciljev je bistvenega pomena

Sredstva za doseganje ciljev – ne samo finančna, so tudi strukturna/pravna

Nevladne organizacije morajo pridobiti veljavo in obenem ostati svobodne, inovativne in reprezentativne partnerice

Kjer nevladne organizacije ne obstajajo, jim je potrebno zagotoviti prostor, da se pojavijo

Uspeh ne bo izostal samo v sodelovanju vseh vpletenih interesnih skupin!

Zakaj reja avtohtonih pasem?

17. What are the main reasons for people in your country keeping traditional or rare breeds?

Reasons for keeping autochthonous breeds

Reason	Central and North East Europe	Mediterranean Europe	North West Europe	South East Europe
Hobby	24	15	20	20
Financial support	20	15	20	20
Traditional	17	15	20	31
Environmental	15	15	20	8
Regional conditions	15	15	20	19

Ohranjanje skozi rabo

- Za razliko od biotske raznovrstnosti „divjih“ živali in rastlin, je preživetje kmetijske biotske raznovrstnosti vezano na njeno uporabo:
Pasme domačih živali so se razvile za uporabo, če jih ne uporabljamo, bodo izumrle!
- Skupaj s kulturno in ekološko vrednostjo, ki jo imajo te pasme, jim moramo pripisati tudi ekonomsko vrednost.

Ekonomska vrednost v ekonomski krizi?

- Zmanjšanje vladnih izdatkov in zmanjšanje podpor
- Potrošniki hočejo prihraniti denar, hočejo pa tudi kakovost
- Potrošnik noče GSO
- Cene surovin so visoke zaradi npr. špekulacij in cene biogoriv
- Tradicionalno kmetovanje je lokalno prilagojeno in proizvodnja z niskimi vložki – visoke cene krme na te sisteme ne bi smele imeti vpliva
- Lokalno, tradicionalno kmetovanje nudi visoko cenjene/ cenovno sprejemljive kakovostne proizvode iz ekološko prijaznih sistemov reje

Popolni proizvodi za "krizne čase" ..!

Problemi

Proizvajalci se soočajo s problemi pri trženju lokalno prilagojenih pasem, ki so:

- Omejeno povpraševanje po proizvodih - proizvodi so neznani
- Ko se vzpostavi povpraševanje – neredna ponudba zaradi sezonskih nihanj
- Kvaliteta niha, še posebej pri izgledu
- Omejitve pri razvoju proizvodnje
- Administrativne omejitve in kompleksnost pri označevanju proizvodov
- Neprimerne poti komercializacije
- Nezaupanje potrošnika, posledice raznih afer in prevar

Glede na zgornje faktorje je proizvajalcu težko tekmovati s komercialnimi kmetijami in uvoženimi izdelki.

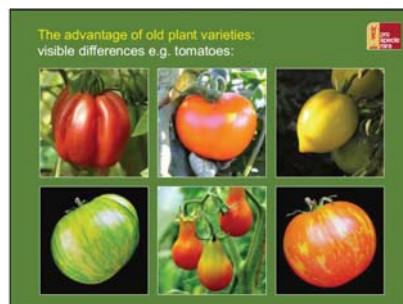
Rejci avtohtonih pasem na majhnih kmetijah potrebujejo pomoč, da uspejo na trgu, kjer dominirajo velike in intenzivne kmetije.

Celo ekološka živinoreja temelji na visokih donosih pri reji, da bi zagotavila dovolj visoko proizvodnjo – čeprav osnove ekološkega kmetijstva ležijo v manjšem obsegu proizvodnje.

Množične prednosti za živali, potrošnika, okolje in prihodnje generacije – kažejo, da je čas za razmislek za promocijo avtohtonih pasem skozi označevanje njihovih proizvodov.....

Prednost starih sort rastlin Razlike vidne npr. paradižnik

Izzivi v trženju avtohtonih pasem

Izzivi v trženju avtohtonih pasem (z lahko vizualno razlikujemo pasme težje pa njihove produkte)

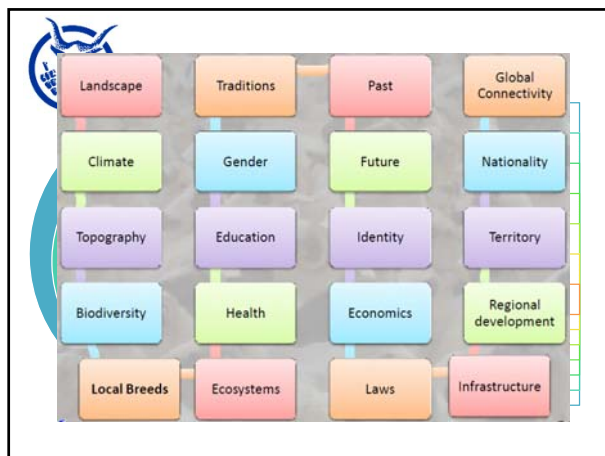

Pripovedovanje zgodbe:

“prehranjevanje je kmetijsko dejanje”
Wendell Berry

“Je tudi politično dejanje”
Michael Pollan

Potrošnik hoče kupiti VEČ kot samo proizvod
Potrošnik hoče narediti dobrino
Prodajalci morajo prodati VREDNOST in EMOCIJE
Potrošnik hoče imeti vpliv

Unikatna prodajna mesta

Tradicionalen okus
Kulturna vrednost
Promocija zdravega prehranjevanja
Spoštovanje okolja
Spoštovanje dobrega počutja živali
Promocija in spodbujanje širkega nabora proizvodov pomaga ohraniti širok nabor genov
Proizvodi so „kvalitetni“, „posebni“, „posebej dobra hrana“
Kakovost
Ambasador proizvodi

Oznake

Veliko označb je na voljo proizvajalcem izdelkov lokalno prilagojenih pasem, vendar te označbe ne ščitijo pasmo živali, ki jo redimo za nek končen izdelek, ampak samo geografsko regijo ali metodo proizvodnje.

Kaj to pomeni?

Da lahko “tradicionalen” proizvod naredimo iz “modernih” pasem domačih živali – **proizvod ni pristen, čeprav so ga kot takšnega prodajali potrošniku,**

EU sheme za zaščito kmetijskih pridelkov

Zaščitena označba porekla (PDO) – pokriva kmetijske pridelke in živila, ki so pridelana, predelana in pripravljena v določenem geografskem območju po znanem postopku.

Zaščitena Geografska označba (PGI) - c pokriva kmetijske pridelke in živila, ki so tesno povezana z geografskim področjem. Vsaj ena izmed faz proizvodnje ali predelave ali priprave mora potekati na območju.

Zajamčena tradicionalna posebnost (TSG) – poudarek je na tradicionalni recepturi, sestavinah ali postopku

- Administrativne omejitve
- Finančno zahtevno
- Prilagojeno velikim obsegom proizvodnje

HERITASTE

- Označba HERITASTE – malo administracije pri postopku, usmerjena v manjši obseg proizvodnje
- Cilji tega standarda so promocija in situ / na kmetiji ohranjanja avtohtone biotske raznovrstnosti v Evropi in dodana vrednost izdelkov in storitev, ki so izdelani ali zagotovljeni iz evropske kmetijske raznovrstnosti. Skozi promocijo ekonomskih koristi ohranjanja biotske raznovrstnosti bodo izhajali številni sekundarni učinki, ki vključujejo :

- Ohranjanje ekosistema
- Izboljšanje življenja na podeželju
- Eko turizem na podeželju
- Izboljšanje razmere in infrastruktura na lokalni tržnici.

Heritaste® – pogoji za uporabo

1. Domače živali in/ali gojene rastline morajo biti dokumentirane (rodovniška knjiga/odobrene evidence) in imenovane na nacionalnem seznamu, ki ga pripravi nacionalna nevladna organizacija za Heritaste.
2. Proizvodnja mora biti lokalna, ekstenzivna in ne-industrijska.
3. Živali morajo rediti po tradicionalnih metodah, ki pa morajo ustrezati modernim zahtevam po dobrem počutju živali in zakonodaji s tega področja.
4. Uporabljeni morajo biti tradicionalni postopki predelave in zagotovljena kakovost (sezonska nihanja so sprejemljiva za naravne proizvode).
5. Ekosistemske storitve (npr. pašna) mora zagotavljati pozitivne koristi lokalnemu ekosistemu.
6. Druge storitve morajo zagotavljati dokazano korist in-situ/na kmetiji ohranjanju.
7. Proizvodnja in distribucija morata spoštovati pravila pravične trgovine in podpirati lokalne ekonomske strukture.
8. Raba GSO ni dovoljena.

Pojasnila

GEOGRAFSKO OBMOČJE: območje aktivnosti SAVE

VODILNI ODBOR: Sestavljen iz 1-2 člana SAVE skupaj z drugimi člani SAVE mreže. Vodilni odbor se sestaja letno. Končno odločitev glede Heritaste poda upravni odbor direktorjev SAVE.

REGIONALNE RAZLIKE: regionalne ali nacionalne razlike bodo proučene tudi s strani tretjih inšpektorjev, kjer bodo določene natančne strukture in postopek.

KRIŽANJE: samo čistopasemske živali in njihovi proizvodi in storitve se lahko prodajajo z označbo Heritaste.

KAKOVOST: Heritaste je oznaka za kakovost in ta vidik mora biti med pogoji za uporabo označbe.

POGOJI ZA RABO 3: specifikacije za vsako vrsto bodo diskutirane še s strani tretje osebe – inšpektorjev. Natančna procedura bo določena skozi majhen pilotni projekt (v pripravi).

Kaj lahko dobi certifikat oz. označbo?

- **Proizvodi in storitve.**
- Nacionalne organizacije naj zagotovijo seznam pasem domačih živali in vrst rastlin, ki bi jih želeli promovirati.
- Le tiste pasme in rastline, ki so na seznamu lahko dobijo označbo.
- Rejci in proizvajalci naj lobirajo nacionalne organizacije, da bodo njihove pasme živali in rastline prišle na seznam.

Naslednji koraki

- Pilotni projekt s skupino proizvajalcev, načrtovanje in priprava standardov
- Začetek projekta za aplikacijo HERITASTE v celi Evropi
- Nadaljevanje letnih "Arca-Deli nagrad" za člane Arca-Net in Variety-Savers

Hvala za pozornost!

www.facebook.com/agrobiodiversity

[@VarietySavers](https://twitter.com/VarietySavers)

www.save-foundation.net

www.agrobiodiversity.net

www.arca-net.info

www.fruit-net.info

www.elbarn.net

<http://variety-savers.net/>